

Obuka komisija za usmjeravanje

**Đeca s tjelesnim smetnjama u
razvoju**

I dio – opis i karakteristike smetnji u tjelesnom razvoju

Tjelesne smetnje

Đeca sa **lakšim tjelesnim** smetnjama su samostalna kod svih radnji, osim koje zahtijevaju dobru spretnost ruku, kada im je potrebna manja, jednostavnija prilagođavanja i pomoćna sredstva.

Đeca sa **umjerenim tjelesnim** smetnjama se samostalno kreću po prostorijama ili na kraće razdaljine, djelimično izvode fizičke aktivnosti, nekad uz pomoć, nadgledanje ili tehnička pomagala.

Đeca sa **težim i teškim tjelesnim** smetnjama imaju male funkcionalne pokrete tijela i za kretanje potrebno korišćenje elektromotornih kolica, prilagođena pomoćna sredstva.

Etiologija

```
graph LR; A[Etiologija] --- B[prenatalni]; A --- C[natalni]; A --- D[postnatalni]
```

prenatalni

natalni

postnatalni

Klasifikacija, osnovi struktura motorike

Primarna

- Posljedica direktnog oštećenja lokomotornog aparata.
- Dvije velike grupe: **urođena** i **stečena**

Sekundarna

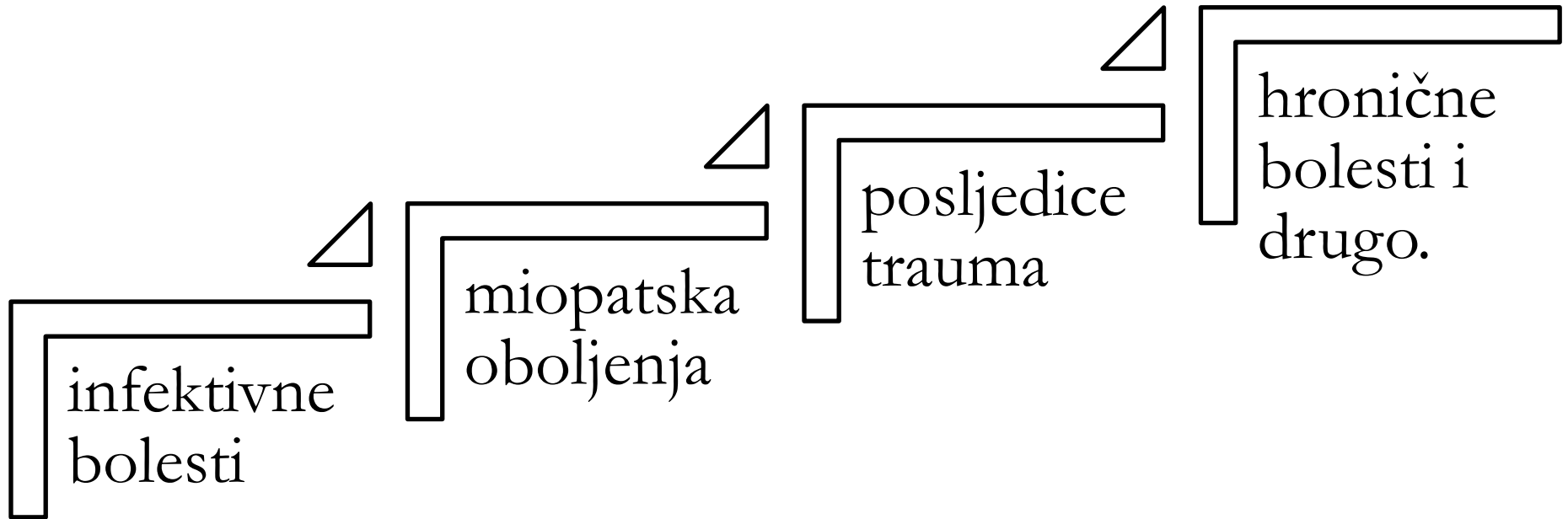
- Nisu posljedica direktnog oštećenja lokomotornog aparata već nastaju kao poremećaj funkcije i stanja drugih sistema i organa

Urođeni etiloški faktori

Endogeni - sadržani u gametama i prenose se u nasleđe

Egzogeni, faktori okoline, koji djeluju na oplodeno jaje ili embrion spolja (endokrini poremećaj majke, manjak energetskih i nutritivnih elementa, infektivna oboljenja majke, izlaganje zračenju, nepravilna implantacija oplodjenog jajeta).

Faktori stečene tjelesne smetnje

Prilagođavanje

omogućavanje lakšeg kretanja kosom rampom

korišćenje kolica sa pomoćnim jastukom

mogućnost da izostaje prva dva časa (I smjena) i nadoknađavine dopunskom nastavom

dodatno vrijeme za izvršavanje aktivnosti

povremena asistencija (obavljanje svakodnevnih životnih vještina)

stručna podrška fizioterapeuta

Prilagođavanje

prilagođavanje prostora za kretanje pomoću kolica (lift)

prilagođena stolica (tapacairana sa pojasom)

veća radna površina

pribor (deblja olovka, deblji flomaster)

prilagođena sveska širokih linija i podebljanih margina

uvećan font, pisanje štapanim slovima (oba pisma)

orijentacija na papiru u donjem dijelu papira sveske

očigledna nastavna sredstva kontrasnih i zasićenih boja

dodatno vrijeme za izvršavanje svih aktivnosti

po potrebi više puta pročitati šta se zadatkom traži

pomoć pri obavljanju lične higijene, hranjenjenju, oblačenju

II dio – Rana intervencija

Rana intervencija

Rane godine života sadrže jedinstvenu mogućnost za uticaj na razvoj

Rana intervencija se definiše kroz sve oblike podsticanja usmjerenog deci i savjetovanja roditeljima

U užem smislu odnosi se na porodicu i decu od rođenja do treće godine, a u širem smislu na decu predškolskog uzrasta.

Pozitivni ishodi po dijete

Rana intervencija
takođe ima
terapeutsku ulogu za
đecu, koja već imaju
razvijen neki oblik
kašnjenja u razvoju.

Na taj način se
pomaže u smanjenju
zaostajanja,
preventivno djeluje
na pogoršanje.

Rana intervencija
može preventivno
djelovati na uticaj
rizičnih faktora. To se
postiže nuđenjem
adekvatnog načina
stimulisanja,
interakcije deteta i
okoline od najranijeg
uzrasta.

Smanjuje moguće
propratne negativne
uticaje:
nefunkcionalna,
neprihvatljiva
ponašanja, koja mogu
negativno uticati na
porodicu u cjelini ili
na razvijanje
očekivanog nivoa
samostalnosti deteta.

Pozitivni ishodi za roditelje

Rana intervencija štiti roditelje od poteškoća koje donosi samo nošenje s emocionalnim problemima, doprinosi procesu prihvatanja.

Poboljšava interakciju djeteta - roditelj, podstiče stvaranje uravnoteženog emocionalnog odnosa, te preventivno djeluje na sprovođenje nepoželjnih postupaka po djeteta.

Sprečava da roditelji budu uskraćeni za relevantne informacije: dijagnoza, znanje o očekivanom djetetovom razvoju, tdnčinima stimulacije razvoja.

Pozitivni ishodi za porodicu

Rana intervencija može preventivno djelovati na usvajanje nepogodne uloge unutar porodice braće i sestara, usljed čega može biti ugrožen i njihov razvoj ili biti stimulisan razvoj neadekvatnih oblika ponašanja.

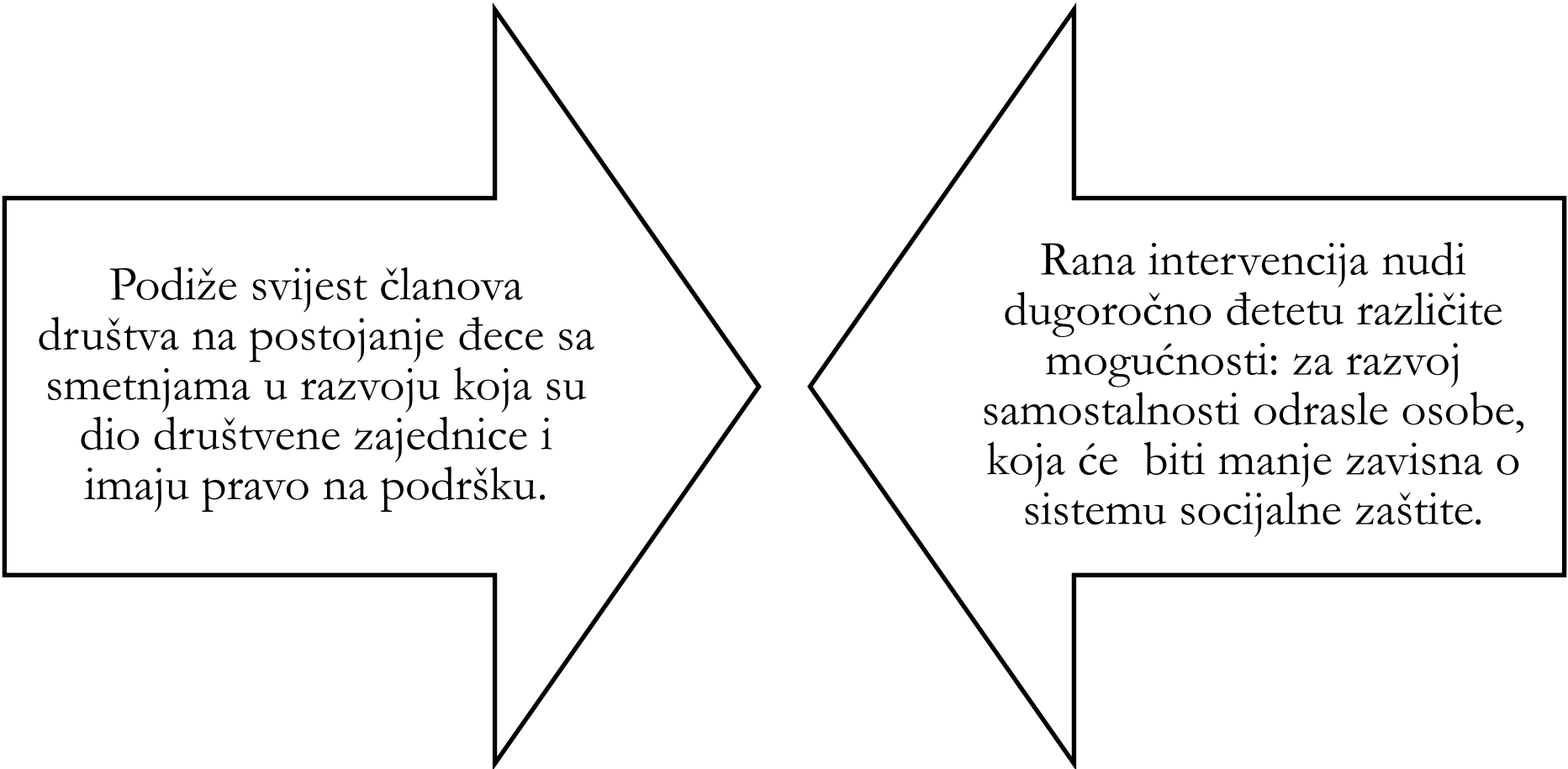

Rana intervencija omogućava da se porodica kao sistem prilagođava situaciji nošenja s problemima vaspitanja djeteta sa smetnjama.

Smanjenje pritiska na porodicu pronalaženjem adekvatnih usluga (vrtić, socijalna pomoć, adekvatni materijali za rad, razvojno podsticajni programi i sl.)

Pozitivni ishodi za društvo

Podiže svijest članova društva na postojanje dece sa smetnjama u razvoju koja su dio društvene zajednice i imaju pravo na podršku.

Rana intervencija nudi dugoročno detetu različite mogućnosti: za razvoj samostalnosti odrasle osobe, koja će biti manje zavisna o sistemu socijalne zaštite.

Psihofizički razvoj ogleda se u odstupanjima od uobičajenog razvoja dakako na tjelesnom tako i na emocionalnom, kognitivnom i socijalnom planu.

Različiti oblici i težina poremećaja pokreta i položaja tijela

Smanjena/onemogućena funkcija pojedinih dijelova tijela (najčešće ruku, nogu i kičmenog stuba)

Nepostojanje dijelova tijela (najčešće urođena nerazvijenost pojedinih dijelova ruku ili nogu ili je dijete ostalo bez dijela/cijelog ekstremiteta zbog bolesti (amputacija oboljelog dijela) ili nezgode

Razvoj

Prva godina života je vrijeme kada dijete počinje stvarati sliku o sebi i svijetu oko sebe što je osnova za kasniji razvoj.

Prvi odgovori i aktivnosti su motorički i zbog toga je najranije iskustvo učenja motoričko učenje (uz učenje iz socijalno-emocionalnog spektra razvoja).

U početku dijete uči istražujući svoje tijelo čulima dodira, ukusa i vida da bi se vrlo brzo usmjerilo na proučavanje okoline dodirujući, probajući i gledajući oko sebe.

Kako dijete raste, ono otkriva sebe kroz pokrete, a kasnije postaje svjesno i sebe kao ličnosti. Slike o sebi i okolini dobijaju stabilnost kada dijete ima mogućnosti kontaktiranja s objektima, da ih „vidi” kroz pokret i manipulaciju

Svrha

Buđenje potencijala i podsticanje interesa tako da ono želi učiti kroz interakciju sa svojom okolinom.

Stalno pružanje različitih motornih i senzornih iskustava i informacija.

Podrška da se što bolje koristi svime iz svoje okoline kao što su ljudi (najvažniji podsticaj jer ima i emocionalnu i socijalnu komponentu), stvari i igračke u razvijanju svojih psihomotornih sposobnosti.

Omogućiti sticanje istih iskustava na način koji je najoptimalniji u odnosu na njegove psihofizičke mogućnosti organizovane situacije iz svakodnevnog života i stvarati od njega aktivnog učesnika koji će imati ugodna i manje ugodna iskustva u interakciji sa svojom okolinom.

**Tipično
dijete u
ranoj
intervenciji**

Otežana manipulacija predmetima iz okoline pa njegova sposobnost učenja može biti usporena nemogućnošću usvajanja i kontrole pokreta.

Iskustva udaljenosti (razmaka), prostorni odnosi, promjene visine, brzine, dubine, oblika, veličine, težine, kvaliteta i temperature mogu biti ograničena jer motorički razvoj odstupa od uobičajenog obrasca formiranja voljnog pokreta bilo da vremenski kasni ili se ni ne razvije.

Strah od pokreta i novih situacija

Često teškoće prilikom hranjenja, kretanja, dok sjedi

Ciljevi rane intervencije

Da pomogne
svestranom razvoju
funkcije i sposobnosti
organizama u
uklanjanju ili
ublažavanju smetnji

Da zadovolji prirodne,
biološke i psihološke
potrebe za kretanjem i
igrom stvarajući
optimalne uslove za
rast i razvoj

Da pomoću određenih
stimulativnih,
reedukacionih i
aktivnih
psihomotornih vježbi
pomogne
rehabilitaciju

Konkretno

da utiče na socio-emocionalni razvoj

da razvije grubu i finu motoriku i doprinese opštem razvoju

da utiče na opšti senzomotorni razvoj

da razvije higijenske navike;

da doprinese fizičkoj i psihičkoj relaksaciji

da uz određenu motornu aktivnost pomogne razvoju govora

da utiče na razvoj osnovnih gnostičkih funkcija

da razvija vizuelnu percepciju i prostornu orijentaciju

da razvije finu motoriku ruku i prstiju preko taktilno-kinestetičke aktivnosti.

Zadaci programa rane intervencije

Sprečavanje teškoća, smanjuje uticaj rizičnih faktora na razvoj, odnosno, ograničava ih na najmanju moguću mjeru.

Primjenjuje se na različite grupe: riziko i s već utvrđenim smetnjama razvoja.

Kroz igru i svakodnevne aktivnosti treba podsticati kretanje, koristeći preporuke fizioterapeuta - koje položaje i oblik kretanja treba uvježbavati.

Česte su i smetnje u govornom razvoju različitih uzroka. Logopedski rad treba početi i prije navršene prve godine života, a osobito je važno uputiti članove porodice kako će kroz svakodnevne aktivnosti i igru podsticati razvoj govornog aparata i glasovno-govorni razvoj

U vaspitno-obrazovne i rehabilitacijske programe uključiti aktivnosti koje omogućuju mnogo kontakata i različitih iskustava u socijalnim odnosima sa što je više moguće druge dece i odraslih.

Porodicu treba podsticati da dijete vodi izvan porodičnog kruga i omogući mu ista iskustva kao što imaju i druga deca.

III dio – Prilagodavanje

Obrazovne implikacije

Osamostaljivanje, integracija, podsticanje interesovanja u skladu s potencijalima.

pri kretanju, šeđenju, orijentaciji u prostoru, na papiru;

u sprovođenju higijenskih navika...

da učestvuje u nastavi fizičkoga vaspitanja

Organizacija nastave, prilagođavanju, metodskim pristupima.

u usvajanju pojmova, računanju, pisanju, likovnom izražavanju; rukovanju priborom, provjeru znanja u predviđenoj vremenu;

u komunikaciji, da razumljivo ispriča priču, odgovori na pitanja;

Pomagala

Kolica na ručni pogon -
Sklapanje, podizanje
naprijed - nazad,
skidanje točkova,
namiještanje, ulošci

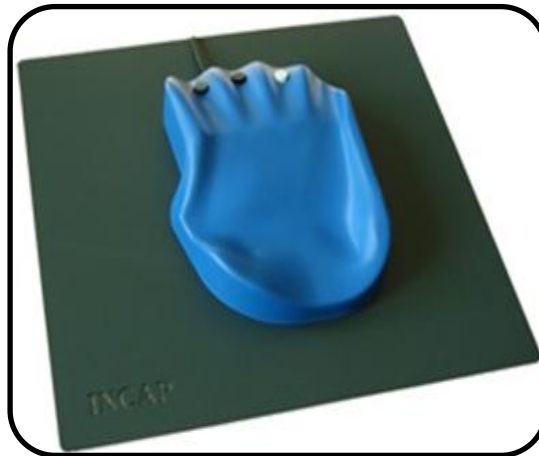
Kolica na električni
pogon -
Sklapanje, namiještanje,
baterija, ulošci

Hodalice

Džojstik
za palac

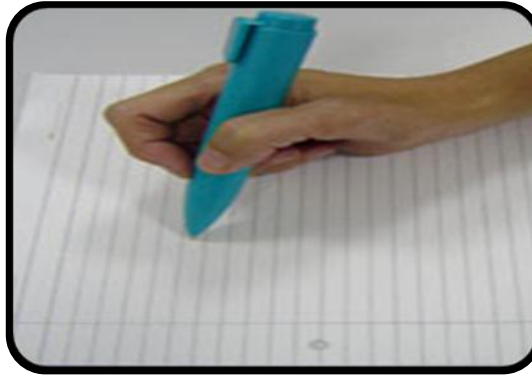
Specijalni
miševi

Tastature

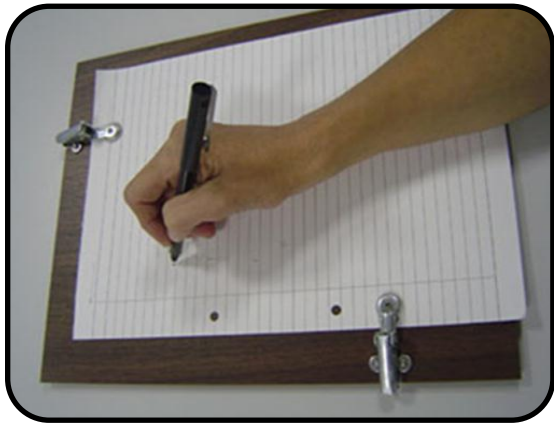
Najpovoljniji je radni sto kod kojeg je moguće prilagođavanje visine i nagiba radne ploče koja ima štitnike (povišen rub) sa svih strana koji sprečava padanje knjiga, svesaka, papira i pribora sa stola.

Olovke većeg obima koji olakšava hvat, mekane olovke koje ostavljaju izraženiji (tamniji) trag

Držači koji se montiraju na pisači pribor i pribor za crtanje prilagođeni individualnim potrebama učenika

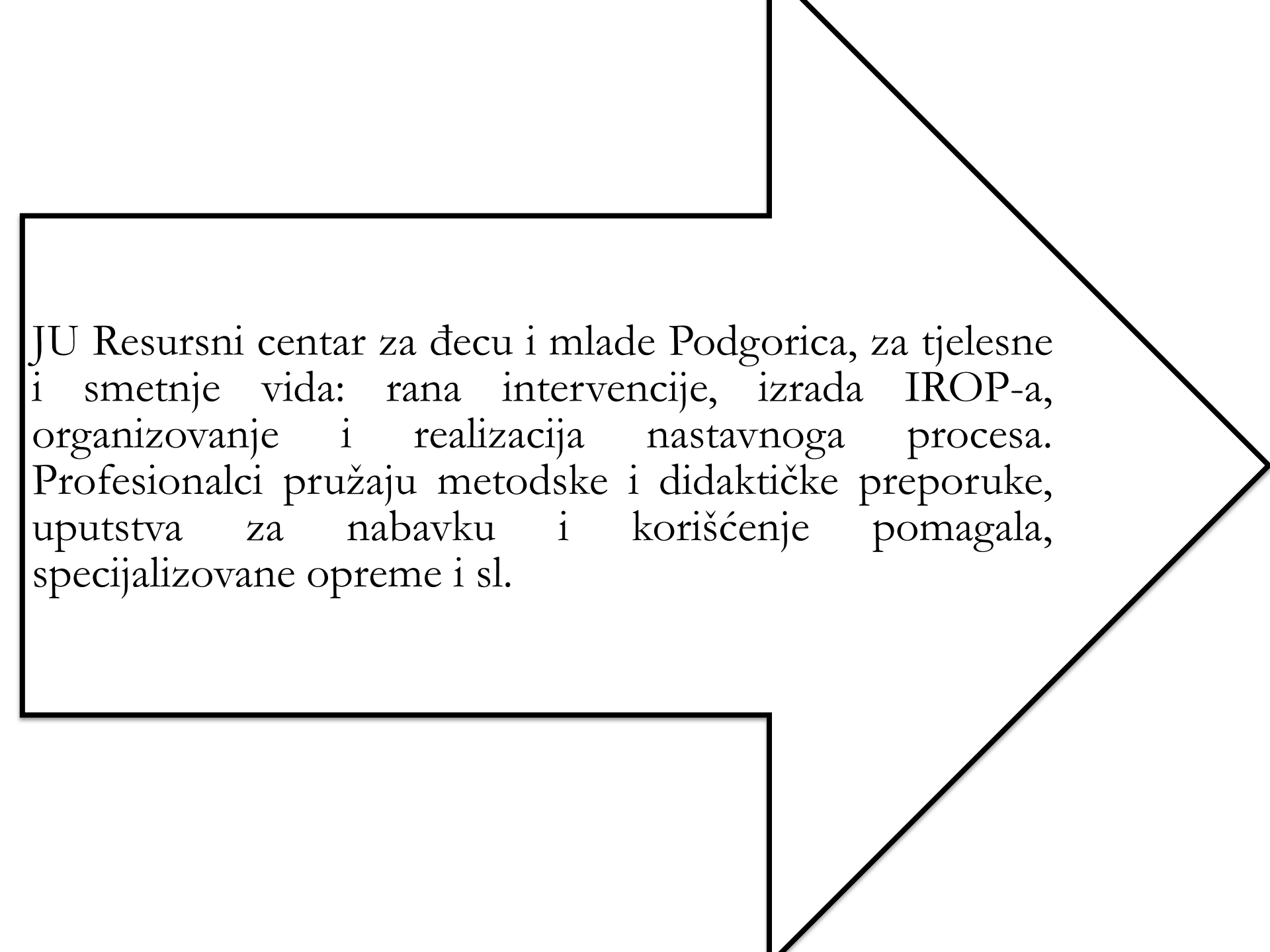
Sveska ili radni listovi većih formata (A4 ili većih), širih proreda (većih kvadratića) sa izraženim graničnim linijama fiksatori papira na principu vakuma ili ljepljivih traka.

Posude za boje i pribor koje se na principu vakuuma fiksiraju za podlogu

Pribor koji omogućava rukovanje

JU Resursni centar za djecu i mlade Podgorica, za tjelesne i smetnje vida: rana intervencije, izrada IROP-a, organizovanje i realizacija nastavnoga procesa. Profesionalci pružaju methodske i didaktičke preporuke, uputstva za nabavku i korišćenje pomagala, specijalizovane opreme i sl.

Preporuke

Pristup objektu, učionica u prizemlju, hodalice, pomagala, prostor bez barijera, radni sto sa pokretnom pločom i mobilnim sedištem

Pomoć pri rukovanju udžbenicima, izradi testa, modela, likovnih i drugih radova, u vezi sa priborom i radnim materijalom, orijentaciji u prostoru i na papiru, pisanju, crtanju, dodatno vrijeme

Uvećani format papira i font, pojačane linije, krupnije iscrtani kvadrati, prilagođen pribor za pisanje (trouglaste ili okrugle deblje grafitne olovke...), laptop, kalkulator, diktafon i dr

Saradnja s resursnim centrom